

Pr. James Early

DE LA BAPTIST LA BIZANȚ
Cum a străbătut un misionar baptist lumea întreagă
pentru a descoperi dreapta credință

www.theosis.ro
office@theosis.ro
Tel: 0770/111916, 0746/792321

© Editura Theosis pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

EARLY, JAMES

De la baptist la Bizanț : cum a străbătut un misionar baptist lumea întreagă pentru a descoperi dreapta credință / James Early ; trad. de Marian Rădulescu ; pref. de părintele David Hudson ; cuvânt înainte de părintele Constantin Necula. - Oradea : Theosis, 2018

ISBN 978-606-92765-5-6

- I. Rădulescu, Marian (trad.)
- II. Hudson, David (pref.)
- III. Necula, Constantin (pref.)

286.15

Redactor: *Virgil Baidoc*

Tehnoredactare: *Delia-Maria Kerekes*

Coperta: *Virgil Baidoc*

Pr. James Early

DE LA BAPTIST LA BIZANȚ

Cum a străbătut un misionar baptist lumea întreagă
pentru a descoperi dreapta credință

Traducere de
Marian Rădulescu

Prefață de
Părintele David Hudson

Cuvânt înainte de
Părintele Constantin Necula

Theosis

Oradea

2018

PREFAȚĂ

Iar cei ce grăiesc [că sunt străini pe acest pământ] dovedesc că ei își caută a lor patrie. Într-adevăr, dacă ar fi avut în minte pe aceea din care ieșiseră, aveau vreme să se întoarcă. Dar acum ei doresc una mai bună, adică pe cea cerească. Pentru aceea Dumnezeu nu Se rușinează de ei ca să Se numească Dumnezeul lor, căci le-a gătit lor cetate. (Evrei 11:14-16).

Într-adevăr, credința este o taină negrăită în inima celui care primește acest dar de la Dumnezeu. C.S. Lewis numește această stare cea în care ești „surprins de bucurie.” Mircea Eliade și alții vorbesc despre o „nostalgie a paradisului”. De-a lungul veacurilor, căutarea lui Dumnezeu i-a făcut pe mulți să abandoneze ceea ce le era familiar, ceea ce primiseră și cunoscuseră ca fiind „acasă” și să accepte un exil de bunăvoie pentru a căuta „cereașca arătare” (Sf. Pavel în Faptele Apostolilor 26:19).

Cu toate că, la un moment dat, poate să fie anevoioasă deosebirea lor, această cale a exilului nu este totuna cu rătăcirea lipsită de noimă a celui fără rădăcini, ci mai degrabă pășirea, uneori sigură, alteori împiedicată, a pelerinului în căutarea cetății celei cerești.

Iar la un moment dat se ivește o lumină, cerurile descoperă o stea călăuzitoare, iar pelerinul realizează dintr-

o dată că a găsit drumul spre casă. Astfel se petrece călătoria celor oarecum puțini, care, la fel de surprinși ca și cei care credeau că-i cunosc, se convertesc de la diferite forme de Protestantism la Ortodoxie.

Cred că însăși firea Protestantismului, o paradigmă istorică tulbure, nestatornică și reacționară o determină să se reinventeze permanent. Pentru creștinii serioși care au crescut în Occidentul Protestant, aceasta este cea mai bună opțiune pe care o avem. Ni se pare că nu există mai mare apropiere față de adevăr și Biserică. Și așa se face că, în vremurile noastre, aceasta este regula, mai degrabă decât excepția: cei care caută credința cu sinceritate ajung să experimenteze mai multe tradiții creștine în decursul vieții. Simțim că ceva lipsește, că ceva nu este tocmai în regulă. Unii dintre noi preferă să se mulțumească cu o stabilitate imperfectă decât să îndure o stare de nesiguranță perpetuă. Alții, mai mult pragmatici decât mistici, se bucură pur și simplu să se împlinească în locul în care au fost hărăziți.

Iar cei care „au văzut lumina cea adevărată, au primit Duhul cel ceresc”, cei care printr-o epifanie inexplicabilă au descoperit puterea, frumusețea și adevărul Ortodoxiei, au datoriat să încheie această călătorie a căutării credinței, convertindu-se indiferent de consecințe. Iar aceste consecințe sunt enorme, deoarece implică atât distrugerea, sau mai bine zis deconstrucția paradigmei personale, cunoașterea anterioară, identitatea, sistemul de credințe anterior, adesea siguranța financiară și reconstrucția întregii structuri personale, viața și credința, într-o nouă paradigmă a realității — a felului în care se aranjează lucrurile și cum decurg acestea. Și, cel puțin până la un punct, cine îți sunt prietenii.

Încă mai păstrez amintirea vie — și resimt până în adâncurile mele — suferința pe care am trăit-o în vara anului 1995 când, fiind surprins de Ortodoxie (ca misionar evanghelic în România) și simțindu-mă obligat să încep procesul de cercetare și eventual de convertire, am fost adus în fața unui consiliu de lideri și colegi evangheliști și supus unui „proces spiritual”. Un cunoscut teolog baptist român a fost chemat în calitate de martor expert care să depună mărturie împotriva Ortodoxiei, și a proclamat tuturor celor prezenți că mi se făcuseră farmece și că eram sub efectele unei vrăji. Iar în acel moment nici măcar nu eram sigur dacă învățătura Ortodoxiei era cea dreaptă. De fapt, pentru o vreme, am întors chiar spatele Ortodoxiei și, asemenea părintelui James Early, am căutat (pentru următorii câțiva ani, în cazul meu) să reconciliesc și sintetizez idealurile ortodoxe cu practicile protestant-evanghelice. Doar după ce acest experiment a eșuat, m-am întors să mă confrunt deschis, să cercetez și eventual să îmbrățișez Ortodoxia, fiind primit în Biserica Ortodoxă Română prin Taina Mirungerii, în Dumini-ca de Paști a anului 1998, după trei ani foarte zbuciumați. Din păcate, în tot acest timp s-au distrus multe legături.

Așa cum Părintele James Early mărturisește în această minunată povestire, călătoria continuă.

În această carte aflăm povestea unui tânăr și a soției sale care au primit harul de a auzi și de a răspunde chemării lui Dumnezeu de-a lungul a mai multor ani și tot atâția pași, proces care a început cu mult timp înainte ca măcar aceștia să audă de Ortodoxie. Părintele James ne ia și pe noi în această călătorie și ne lasă să ne bucurăm — și să plângem împreună cu el pe măsură ce se străduiește să-L găsească pe Dumnezeu și să facă voia

Lui. Părintele ne descoperă provocările duhovnicești și dificultățile intelectuale. Ne spune o poveste a lucrării bunătății și harului lui Dumnezeu în viața unui american modern care a găsit drumul spre rai.

Această carte va fi pentru unii o revelație, pentru mulți o bucurie iar pentru alții, asemenea mie, o tainică mângâiere.

Pr. David Hudson

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu moartea pe moarte călcând...

Într-o epocă în care Ortodoxia este scuipată asemeni Mântuitorului pe Cruce, semn că-și împlinește menirea de a converti lumea la Cel Înviat, cartea-mărturie a lui James Early, Părintele venit la Ortodoxie prin voia lui Dumnezeu, îmi pare asemeni purtării Crucii de către Simon Cirineul (Marcu 14.21).

Chemat dintr-o țarină în Împărăție, James Early asuma franc și distins, asemeni unui călător care și-a descoperit orizontul liniștii, taina creșterii liniștii sale. Veți citi un jurnal de bord, o alcătuire de suflet și de asumare a unei opțiuni pe viață și pe moarte, asumată pe veșnicie. Un bun îndreptar duhovnicesc pentru cei care cântă moartea Ortodoxiei doar pentru că nu o cunosc. Asumând Ortodoxia, Părintele James Early asumă exigențele ei în întregime. Aproape că pentru noi, cei care ne lăudăm a fi născuți ortodocși, propune o restartare a fundamentelor noastre de mărturisire: Evanghelia, Liturgia, Crucea aprinsă de razele Învierii. Trebuie să recunosc că instinctiv, după primele pagini ale lecturii, mi-am întors filele propriului jurnal de adolescență atee în fapt, încât îmi pare că, fără să străbat continente, mi-am regăsit un frate de căutare. Aviz, cuminte, înțepeniților în ortodo-

xisme, frânturi de Ortodoxie păstrate parcă în ulcioare crăpate sub presiunea orgoliilor noastre.

Aud foarte des în întâlnirile cu tinerii: cum trebuie să ne purtăm cu bapțiștii ori pentecostalii, adventiștii ori mai știi eu care dinte cei care-și caută ritmul duhovnicesc în ritmul lumii? Le spun mereu că pentru a ține de partea Evangheliei mărturisirea noastră, trebuie să cunoaștem Evanghelia și să o mărturisim prin fapte, evitând mofturile și ifosele, căutând mereu la aproapele nostru, oricât de departe ar părea de modul nostru de a gândi. Dacă nu, vom fi mereu niște țignale de avertizare, nu cântarea de harpă gata să crească în inima noastră cântarea psalmilor biruitori. Le spun mereu că e nevoie să ne descoperim Liturghia în conținutul ei mărturisitor nu doar în forma ritualică, în esența sa evanghelică nu doar în istoricitatea ei entuziasmantă. Nevoia de mistagogie și ritual, suferința omului contemporan, poate fi vindecată și prin astfel de scrisori de iubire la adresa Învierii care ține Ortodoxia. Citind cartea am avut sentimentul că sunt fratele fiului risipitor, prea atent, uneori, la întâlnirile cu prietenii și neatent la drama Tatălui, care are nevoie și de mine ca să-și împlinească menirea de Așteptător și Aflător al celui pierdut. Nu, nu am curajul de a merge, decât rareori, după cel pierdut printre roșcove și păstoriri de porci...

Cartea Părintelui Early mi-a adus aminte că e posibil, că merită să crești relația cu celălalt și să-i asiguri cunoașterea destinsă a Ortodoxiei. Le mai spun tinerilor că oricum, ne trebuie răbdare multă, în 2000 de ani și ei, care vin de departe, vor fi ortodocși. Cred, acum, că răspunsul meu are un suport de „curs”. Cartea acestui Avvă al venirii la Ortodoxie. Căruia-i sărut mâna pentru cura-

jul de a nu renunța la frumusețea Învierii și așezării în veșnicie. Exigență, convertirea obligă la exigență. Cartea aceasta ne oferă modelul exigenței dinamice și luminoase. Semnul că Împărăția Cerurilor se ia cu asalt.

Pr. Constantin Necula

Facultatea de Teologie „Sf. Andrei Șaguna”, Sibiu

PROLOG

În ultimii patruzeci de ani, un număr mare de protestanți și romano-catolici din toată lumea au decis să-și abandoneze tradițiile religioase și să se unească cu Biserica Ortodoxă. Mulți dintre acești convertiți au scris și publicat relatări ale călătoriei lor către credința străbună, astfel că povestirile despre convertirile la Ortodoxie au devenit un subgen al literaturii ortodoxe. Mulți dintre ei (dacă nu cumva chiar toți) au un talent literar mai mare decât mine. Pentru ce, atunci, să mai adaug și eu o poveste la deja lungul șir de istorisiri existente?

Fiecare convertire la Ortodoxie este unică și interesantă. Deși toți cei convertiți ajung la aceeași destinație, fiecare a urmat o cale diferită, întâmpinând și depășind obstacole unice. După ce mi-am povestit propria experiență de zeci de ori, am observat aceeași reacție: unul după altul, dintre cei care m-au ascultat, au spus că ceea ce au auzit este „surprinzător”, „fascinant” sau „diferit” sau ceva asemănător (iar unii din foștii colegi misionari ar spune că este o „nebunie”, dar despre asta ceva mai încolo...). La urma urmei, puțini misionari creștini evanghelicici care activează în Europa de Est decid să se convertească la Ortodoxie. Și, din câte știu, niciunul din cei care *s-au convertit* nu și-a făcut publică povestea convertirii. După ce am fost sfătuit de câțiva oameni să scriu despre experiența prin care am trecut, m-am hotărât să birui lenea și m-am apucat de scris.

Înainte de a începe, însă, doresc să atrag atenția că această carte nu încearcă să demonstreze corectitudinea teologiei ortodoxe față de teologia romano-catolică și cea protestantă. Alte cărți, mai cu seamă *Cum am devenit ortodox* de Părintele Peter Gillquist, *Common Ground* de Părintele Jordan Bajis, *Însetând după Dumnezeu* de Matthew Gallatin și mai ales cele patru volume de Clark Carlton sunt de titluri de referință în această privință. De asemenea, nu voi prezenta detaliat *de ce* am considerat că punctul de vedere ortodox, într-un domeniu sau altul, este crucial.

Scriind această carte am dorit mai degrabă să povestesc despre felul în care Dumnezeu a călăuzit un om obișnuit și familia sa, printr-o serie de aventuri și schimbări radicale, în drumul lor prin unsprezece orașe și trei țări, pentru a ajunge în final acasă, în Biserica Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească. Mă rog ca povestea mea să-i lămurească și să-i zidească pe toți cei care o citesc, în special pe creștinii eterodocși care sunt interesați de Ortodoxie. Și mai presus de toate îmi doresc să-L slăvesc, prin această carte, pe Domnul nostru Iisus Hristos. Căci Lui I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea acum și pururea și în vecii vecilor!

CAPITOLUL 1: PRAEPARATIO EVANGELIO¹

*„Înainte de a te fi zămislit în pântece, te-am cunoscut,
Și înainte de a ieși din pântece,
Te-am sfințit și te-am rânduit prooroc pentru
popoare.” **Ieremia 1:5***

Începuturile

Anul 1967 a fost unul al schimbărilor în societatea americană. Tinerii își lăsau părul să crească tot mai lung în timp ce răbdarea lor față de părinți devenea tot mai puțină. Implicarea americană în Vietnam escalada, la fel și acțiunile pacifiste. Ostilitatea rasială a degenerat în mișcări de revoltă în Detroit și în alte orașe mari de pe întreg cuprinsul țării. Tensiunile dintre SUA și lumea comunistă erau în continuare extrem de ridicate, după ce China comunistă a testat prima sa bombă cu hidrogen. Fenomenul hippie devenise tot mai popular, fiind încurajat de formații rock precum Beatles care ne asigurau că: „Tot ce ai nevoie este dragoste”.

Acest an avea să marcheze o răspântie și pentru un funcționar al Pentagonului, în vârstă de 47 de ani, care se numea Cleland Early. După 26 de ani petrecuți în marina SUA (dintre care patru în cel de-al doilea război mondial și un

---

¹ Sintagmă din limba latină, care înseamnă „pregătire pentru Evanghelie”. Îi datorez lui Clark Carlton alegerea titlului pentru acest capitol.

an în Coreea), colonelul Early se pregătea de pensionare. Aștepta să se angajeze în sectorul privat, să-și găsească un rost undeva împreună cu familia. Pentru soția lui în vârstă de 45 de ani, Bettye, viața devenise obositoare de atâta așteptare și își dorea stabilitate. Cât timp fusese departe de Cleland, s-a ocupat – singură – de creșterea celor trei copii ai lor, astfel că avea toate motivele să tânjească după o viață normală. Își dorea mult să poată călători prin toată țara, să viziteze și alte locuri decât cele unde fusese trimis Cleland.

Fiica cea mare a lui Cleland și Bettye, Barbara, urma să termine facultatea și să înceapă o viață pe cont propriu. Fiul lor, Cleland Jr., în vârstă de 14 ani, și fiica lor mai mică, Lisa, de 11 ani, aveau să le calce pe urme într-un viitor nu prea îndepărtat. Aveau cu toții viitorul înainte, iar viața le surâdea din plin. Peste zece ani, casa urma să rămână goală, doar pentru Cleland și Bettye, care sperau să se bucure încă pentru mulți ani de viața lor laolaltă.

Însă, într-o bună zi, la începutul verii, în acel an tumultos, toate planurile le-au fost date peste cap. În iunie, sănătatea lui Bettye se înrăutăți și fu nevoită să apeleze la medicul de familie. Vestea doctorului căzu ca un trăznet pentru întreaga familie: Bettye era însărcinată! Nu-i venea să creadă. Cum să rămână însărcinată la o vârstă atât de înaintată? Se temea ca nu cumva sarcina să decurgă cu probleme. La început a fost șocată, apoi a cuprins-o depresia. Nu știa ce să facă. În cele din urmă a hotărât să păstreze copilul și să se pregătească să crească, din nou, un copil.

În 8 martie, anul următor, am venit și eu pe lume. Pri-mii ani ai copilăriei au fost foarte fericiți – toți aveau grijă de mine. Fratele și surorile mă adorau pur și simplu. După

ce s-a pensionat din marină, tata a lucrat pentru Ministerul de Interne din Virginia. Avea de mers la lucru în trei orașe diferite până în 1974, când s-a angajat ca instructor la un liceu de marină în Pasadena, Texas, undeva în suburbia orașului Houston. Mama, sora mea Lisa și cu mine l-am urmat acolo în anul următor, astfel că la șapte ani ne-am stabilit în orașul unde aveam să cresc și unde mai târziu aveam să muncesc. Lisa a plecat la facultate în anul următor și de atunci fratele meu și surorile mele erau cu toții studenți sau aveau deja un loc de muncă. Prin urmare, mi-am petrecut restul copilăriei ca orice copil singur la părinți, fiind crescut de părinți care erau de vârsta bunicilor prietenilor mei. M-au iubit și au avut grijă de mine, dar erau prea ocupați sau prea obosiți ca să petreacă prea mult timp cu mine.

Părinții mei erau oameni respectabili, care mi-au transmis un pronunțat simț al moralității. Dar niciunul din ei nu era interesat nici de Dumnezeu, nici de Biblie, așa că foarte rar se întâmpla să mergem pe la vreo biserică. Singura mea amintire, legată cât de cât de religie, era din perioada grădiniței, și priveau activități organizate de Biserica Episcopaliană². Îmi amintesc că atunci am primit o chelfăneală de la preot (sau de la director) pentru indisciplină (probabil că vorbeam prea mult!). De când am ajuns suficient de mare ca să-mi formeze o opinie asupra chestiunilor de ordin spiritual, m-am considerat un agnostic convins. Prea puțin îmi păsa dacă cred sau nu în Dumnezeu și, desigur, n-am citit niciodată Biblia. Eram cel puțin un ateu militant. N-aveam de unde să știu că, în scurtă vreme, lucrurile se vor schimba dramatic în această privință!

² Biserica Episcopaliană este denumirea oficială a Bisericii Anglicane în SUA și Scoția. (n. ed.)

Schimbarea

La puțin timp după ce am intrat la liceu, am început să mă trezesc din starea de somnolență spirituală în care mă aflam. În toamna primului an, boboc fiind, am pus ochii pe o fată din clasa a X-a. Spre deosebire de mine, ea era atrăgătoare și îndrăgită de colegi, iar eu mă consideram norocos să fie prietena mea. Condiția pe care mi-a pus-o ca „să ieșim împreună” (vă amintiți aceste cuvinte dulci?) era să merg cu ea la biserică, cel puțin ocazional. Am socotit că merită să suport câteva slujbe de dragul ei, așa că i-am acceptat condiția. N-aveam de gând să calc în vreo biserică, de niciun fel, așa că mă așteptam să fie cumplit de plictisitor. Surprinzător, când am participat la slujbe, am fost profund impresionat de predicile provocatoare și realiste ale pastorului. Pentru prima oară în viață am început să mă gândesc la Dumnezeu și la Biblie.

Două luni mai târziu, prietena mea avea să mă părăsească pentru un timp mai mare, mai *cool* și mai atrăgător. După încheierea relației noastre am încetat să mai merg la biserică. Nu peste multă vreme însă, soarta – așa credeam atunci - avea să-mi joace o festă. La începerea celui de-al doilea an de liceu am ajuns „să ies” cu sora cea mică a fostei mele prietene (pe bune!). Iată-mă deci întors în aceeași biserică, fiind din nou provocat de predicile aceluiași pastor. Din păcate, și această relație a durat la fel de puțin ca prima. Curând nu aveam să fiu, nici măcar – cum spune Sf. Iacov – un „ascultător al Cuvântului”.

Totuși, a doua descindere la biserica surorilor avea să-mi pecetluiască viața, căci atunci am hotărât să citesc Biblia

și să merg cu regularitate la biserică - pentru că simțeam că vreau să fac asta, nu doar fiindcă mi-a spus o fată că așa trebuie. Am întrebat-o pe mama dacă ar vrea să începem să mergem la biserică. Cum mama aparținea tradiției episcopaliene, în mod firesc ne-am îndreptat spre parohia episcopaliană din apropiere, de care aparțineam. Am rămas în această parohie pentru tot restul liceului. Am avut noroc că nu era o parohie liberală sau eretică. Pastorul nostru era un om evlavios care îmbrățișa creștinismul tradițional, cu o vădită dragoste pentru Hristos și pentru turma Sa. Uneori pleca în călătorii misionare și a învățat chiar spaniola (pe când avea vreo cincizeci de ani!), astfel că a reușit să intre în legătură cu multe familii hispanice care locuiau în preajma bisericii. Predicile sale însă erau mai mult niște analize literare decât propovăduire biblică autentică. În plus, nu aveau nicio acoperire practică, așa cum aveam să aflăm în bisericile prietenilor. La fel, Liturghia mi se părea aridă și plictisitoare, iar mesajul ei nu ajungea la copiii din grupul de tineret al bisericii. Unul dintre ei m-a întrebat odată: „De ce mergi la biserică?” I-am răspuns: „Pentru că-L iubesc pe Dumnezeu!” (Din păcate, nu era tocmai adevărat ce spuneam, dar la vremea aceea consideram că e un răspuns potrivit.) Apoi mi-a răspuns, pe un ton serios: „Nu m-am gândit la asta niciodată. Aș vrea să cred și eu așa!” Toate aceste experiențe m-au ajutat să cred că trebuie să fie ceva mai mult decât atât. Începusem să cred în Dumnezeu și simțeam că trebuie să mă închin Lui și să-L cunosc. Doream să mă implic în viața Bisericii, dar în același timp tânjeam după o predică și o învățătură mai profunde, bazate mai mult pe realitățile vieții, după o experiență de rugăciune mai temeinică. Și atunci au intrat în scenă bapțiștii...

Primirea lui Iisus

Pe lângă fetele care m-au adus la biserică, am avut șansa să-mi găsesc și alți prieteni creștini în timpul anilor de liceu. Patru din cei mai apropiați prieteni aparțineau comunității Bapțiștilor din Sud, care era cea mai numeroasă comunitate protestantă din Statele Unite. Fiecare dintre ei m-a invitat deseori să particip la slujbele și evenimentele pe care le organizau grupările de tineret din bisericile lor. Îi însoțeam uneori. Mă interesa mai cu seamă acele evenimente la care se dădea și de mâncare. Îmi amintesc cu precădere o împrejurare în care un prieten m-a invitat să particip la o întâlnire de tineret, iar eu am întrebat: „Se va servi și mâncare?” Când mi-a răspuns afirmativ, am acceptat necondiționat. (Aviz tuturor liderilor de tineret: să nu subestimați niciodată puterea pizzei!).

Aproape de fiecare dată când am participat la o slujbă religioasă sau la vreun eveniment de tineret am ascultat predici bine articulate, scripturistice și relevante pentru viața mea. Fiecare predicator m-a determinat, puțin câte puțin, să abandonez modul de viață egoist și să mă încredințez pe deplin lui Dumnezeu. Mulți dintre ei ne-au pus pe gânduri pentru întâia oară – pe mine și pe ceilalți din parohie – și ne-au făcut să ne dorim să „ne mântuim”. Mi s-a spus că atunci când o să-L accept pe Iisus ca Domn și Mântuitor personal, toate păcatele îmi vor fi iertate și, după moarte, voi ajunge negreșit în rai. Toate acestea îmi sunau destul de bine și nu mai știu de câte ori mi-am ridicat mâinile (de obicei „cu capul plecat și ochii închiși”) sau am dat în scris că îmi închin viața lui Iisus. Totuși, aceste „hotărâri” le încălcam mereu și mă

întorceam la modul meu egoist de viață. Doream să ajung în rai și să primesc binecuvântarea Domnului pentru această viață, dar nu voiam să îmi schimb defel viața. Prin urmare, pentru mine, Dumnezeu, biserica și Biblia erau puțin mai mult decât un fel de *hobby*.

Pe lângă faptul că mă invitau la diverse evenimente organizate de biserică, prietenii îmi mărturiseau deseori credința lor în Dumnezeu și în Iisus Hristos. Încet dar sigur, puțin câte puțin, ei au sfărâmat încăpățânarea și scepticismul meu și m-au încredințat de multe dintre adevărurile fundamentale pe care le țin și astăzi: dragostea lui Dumnezeu pentru noi, adevărul Scripturilor, importanța de a studia Biblia și de a mă ruga cu regularitate. Deși adesea nu voiam să-i ascult, ei nu se dădeau bătăuți ci, cu dragoste și cu răbdare îmi împărtășeau din convingerile lor fără să mă judece sau să mă condamne în vreun fel. Astfel, în timp ce aproape toți predicatorii pe care îi ascultam la slujbe erau de mare ajutor, mărturia personală a prietenilor mei era neprețuită.

Când am ajuns la facultate și m-am mutat în Austin, am decis că e timpul să cercetez și alte tradiții creștine, diferite de Biserica Episcopaliană. În semestrul întâi locuiam în complexul studențesc și nu aveam mașină. Așa am ajuns să vizitez aproape fiecare biserică dintre cele care îmi erau în drum: baptistă, metodistă, neconfesională și, da, chiar episcopaliană. Aproape în fiecare duminică frecventam alte slujbe. Niciuna însă, nu m-a impresionat. Din păcate, pe vremea aceea nici măcar nu știam de existența Bisericii Ortodoxe, deși locuiam destul de aproape de Biserica Ortodoxă Sf. Ilie din Austin.

În ianuarie m-am mutat într-un apartament situat în apropierea unei impunătoare biserici baptiste. M-am

hotărât să-i dau o șansă. Predica bine articulată de acolo mi-a amintit de ceea ce auzisem în bisericile colegilor mei de liceu, fiind profund impresionat de seriozitatea cu care oamenii de acolo își trăiau credința. În plus, era și foarte aproape de apartamentul meu. Deși, pe undeva, încă mă simțeam îndatorat episcopalienilor, în primul rând datorită iubirii față de mama, până la sfârșitul anului aveam să le abandonez tradiția. Predica și entuziasmul electrizant al baptiștilor – care aveau să mă atragă ca un magnet – era ceva nou pentru mine. Așa cum am bănuțit, mama s-a supărat din pricina hotărârii mele, dar mă rugam să îmi îngăduie convingerile religioase. Până la urmă așa s-a întâmplat, dar decizia mea de a-i părăsi pe cei din Biserica Episcopaliană a adus multă tulburare în casă vreme de câțiva ani.

În următorii doi ani am locuit fie în Austin, fie în casa părinților mei din Pasadena, unde am lucrat ca inginer stagiar la IBM în Clear Lake City, la sud de Houston. Iar la biserică mergeam fie în Austin, fie la diverse biserici baptiste și evanghelice situate în apropiere de casa părinților mei. Deși mergeam destul de regulat la biserică și păstram legătura cu prietenii din liceu, nu doream încă să-mi schimb viața sau să mi-o închin cu totul lui Hristos. Doream ca stăpânul vieții mele să fiu eu, nu Dumnezeu.

În acei doi ani însă am ajuns să înțeleg că nu se poate să fiu propriul meu stăpân și, în același timp, să primesc și binecuvântarea lui Dumnezeu. Începeam să înțeleg că nu ajunge doar să mărturisești credința în Hristos. O mărturisisem de zeci de ori, dar aceste „hotărâri” demonstraseră că nu aveau puterea să mă schimbe în vreun fel. Aveam nevoie nu doar să cred, ci să mă hotărâsc să trăiesc așa cum mi-a poruncit Hristos. După ani de

zile în care mă împotravisem lui Dumnezeu, până la urmă am cedat. În 15 ianuarie 1989, la sfârșitul slujbei de dimineață de la biserica mea din Austin, atunci când pastorul lansă invitația, am ieșit în față și am răspuns chemării de a-L urma pe Hristos. Am fost botezat o săptămână mai târziu, devenind astfel un membru deplin al tradiției creștine căreia credeam că-i voi aparține până la moarte.

CAPITOLUL 2: MATURIZAREA

„Drept aceea, iubiții mei, precum totdeauna m-ați ascultat, nu numai când eram de față, ci cu atât mai mult acum când sunt departe, cu frică și cu cutremur lucrați mântuirea voastră. Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință.” Filipeni 2:12-13

Implicarea

Înainte de convertire eram mai interesat să *par* decât să devin o persoană evlavioasă. Însă, după ce am intrat în rândul bapțiștilor, îmi doream cu adevărat să cresc duhovnicește. Astfel, m-am implicat de îndată, plin de entuziasm, în activitățile organizate de noua mea biserică. Am început să iau parte la școala duminicală (cu rugăciuni în fiecare duminică dimineața și seara) și la studiul biblic din serile de vineri, m-am înscris până și în corul facultății. Cu toate acestea, aveam mare nevoie de o călăuză duhovnicească, dar eram prea tânăr și prea necopt ca să mă pricep să-mi caut una. Ca atare, creșterea mea duhovnicească lăsa de dorit, în ciuda activităților din biserică. Nu peste multă vreme aveam să mă întorc la unul din năravurile mele mai vechi, reîncepând să duc un stil de viață ce nu era prea diferit de cel pe care îl avusesem înainte de convertire. În viața mea se regăsea foarte puțin sau deloc schimbarea pe care Evanghelia o poate aduce în viața unui om.

Una din activitățile în care mă implicasem era studiul biblic săptămânal de vinerea seara, care se ținea prin rotație în casele câtorva membri ai bisericii. Săptămânal atrăgea între 50-100 de studenți și – acum urmează partea cea mai frumoasă – gazda ne servea pe toți cu mâncare! Cam pe la a treia întrunire la care am participat aveam să nimeresc la o masă cu trei fete. Cea de vizavi era fiica unui predicator din partea de nord-est a Texas-ului. Era o fată mică de statură, blândă și foarte atrăgătoare. O cheama Jennifer. Ne-am împrietenit imediat, deși la scurtă vreme după aceea aveam să ies cu o altă fată. După câteva luni însă am abandonat această relație și m-am hotărât s-o sun pe Jennifer și s-o întreb dacă ar vrea să fie prietena mea. Spre marea mea bucurie, a acceptat! Curând aveam să ne întâlnim cu regularitate, iar la sfârșitul anului 1989 discutam deja despre căsătorie. Aveam multe în comun, inclusiv dragostea pentru Biblie și biserică și dorința de a-I sluji lui Dumnezeu întreaga viață. În septembrie, anul următor, ne-am căsătorit.

Georgetown

După trei luni de zile am absolvit facultatea și m-am angajat ca inginer electronist la International Paper, în Georgetown, Carolina de Sud. Nu mă atrăgea deloc perspectiva de a lucra într-o fabrică de hârtie, cu atât mai puțin una situată în celălalt colț de țară. Totuși aceasta era cea mai bună ofertă de muncă, așa că, împreună cu Jennifer am înțeles că n-aveam de ales. Habar n-aveam atunci că Dumnezeu va folosi experiența noastră din Carolina de Sud pentru a ne călăuzi pe un drum la care nici nu visasem.

În micul oraș unde locuiam nu prea aveai altceva de făcut decât să mergi la biserică. Așa că ne-am dus, aceasta fiind întotdeauna deschisă. Abia după ce am scăpat de tentațiile vieții de student am început să cresc duhovnicește. Pentru prima dată în viață m-am apucat să studiez Scripturile și să încerc să pun în aplicare învățătura acestora în viața mea. M-am implicat, deopotrivă, în proiecte de evanghelizare și în proiecte umanitare. Mi s-a cerut să predau elevilor de liceu la școala de duminică, iar împreună cu Jennifer m-am ocupat de un curs seral de studiu biblic. Am început să înțeleg ce înseamnă să te apropie deplîn de Dumnezeu. În același timp, devenisem tot mai nemulțumit de slujba mea. În facultate îmi pierdusem treptat orice interes pentru politehnică și în câteva rânduri m-am gândit serios să abandonez politehnica în favoarea istoriei. Tata însă a insistat să nu abandonez politehnica. Aveam bursă integrală și 75% din banii primiți erau condiționați de studiul politehnicii. Tata m-a avertizat că, dacă abandonez studiile politehnice în favoarea istoriei, va trebui să-mi câștig singur banii pentru a acoperi bursa pierdută. De aceea cred că am acceptat compromisul de a continua cu politehnica! În plus, profesorii și colegii de la facultate spuneau mereu că munca în „lumea reală” e mult mai plăcută decât activitatea dintr-o școală. Așa că m-am decis să mai dau o șansă politehnicii.

Din păcate, aveam să descopăr că munca în „lumea reală” (cel puțin în meseria *mea*) nu era mai plăcută decât școala. După vreo nouă luni de profesie am hotărât să dau curs pasiunii mele pentru istorie, înscriindu-mă la un Master. Curând, viitorul avea să se limpezească. Împreună cu Jennifer și fiica noastră, Audrey, care tocmai se

născuse, urma să ne întoarcem în Texas. Acolo doream să mă înscriu la un Master și apoi la un doctorat în istorie, după care m-aș fi angajat undeva ca profesor de istorie.

Când i-am vorbit pastorului despre planurile mele, mi-a spus că aș putea preda Istoria Bisericii într-un seminar baptist. Mi-am zis: „De ce nu? Merită să încerci!” Am dorit atunci să aflu oferta Seminarului Teologic Baptist din Fort Worth, Texas. Am descoperit (într-o broșură editată de seminar) că pentru a ajunge profesor de seminar trebuia să mă înscriu la o serie de cursuri care prea puțin mă interesau: greacă, ebraică și teologie. Eu nu doream decât să studiez istoria! Așa că am pus repede broșura pe un raft, abandonând – definitiv, credeam eu – această idee. Însă Dumnezeu avea alte planuri cu mine.

Chemarea

Într-o zi de decembrie a anului 1991 nu mă simțeam prea bine și am rămas acasă. În acea după-amiază, în timp ce stăteam la birou, privirea mi-a căzut pe broșura seminarului, care se afla încă pe raft. Dintr-odată am înțeles că voia lui Dumnezeu era să merg la acel seminar și să-mi dedic întreaga viață misiunii creștine. Am renunțat pe loc la dorința de a mă înscrie la un Master în istorie, chiar dacă achitasem deja taxa de 100 \$. Deși n-am auzit nicio voce „concretă”, eram încredințat, și sunt și acum, că Dumnezeu mi-a vorbit în acel moment, adresându-se deopotrivă inimii și minții mele.

Spre marea mea ușurare, când i-am vorbit lui Jennifer despre chemarea pe care, am simțit-o în chip tainic, ea m-a încurajat spunându-mi că nu este deloc surprin-

să. Era pregătită să fie soție de pastor cu „normă întregă”. Astfel, Jennifer și cu mine aveam să ne întoarcem acasă, iar eu urma să încep cursurile la seminar. Având tot sprijinul pastorului, am început să predau. De asemenea, atunci când lipsea pastorul predicam în biserica noastră și în alte biserici. Mi-am intensificat studiul biblic și am început să îndrăgesc teologia și limbile biblice. Mă bucuram împreună cu Jennifer că ne-am întors în Texas, unde eram din nou aproape de familiile noastre. Asta până când aveam să resimțim din plin realitatea celor ce urmau să se întâmple.

Realitatea

Vreme de o lună și ceva după ce, împreună cu Jennifer, am hotărât să răspundem chemării lui Dumnezeu de a urma seminarul, eram plin de entuziasm. Eram fascinat că aveam un motiv ca să plec din fabrică și să mă înham la o muncă de care nu mi-a părut la început, dar pe care am ajuns treptat s-o îndrăgesc – studiul istoriei și al teologiei creștine. Am anunțat decizia noastră în fața întregii biserici și toți cei prezenți acolo, în special pastorul nostru, ne tratau ca pe niște eroi. Apoi am început să iau în considerare aspectele financiare ale hotărârii noastre. Ca inginer, câștigam destul de bine, astfel că Jennifer putea să stea acasă cu fiica noastră, Audrey. Dar am înțeles amândoi că dacă renunț la slujbă va trebui să ne luăm fiecare slujbe plătite destul de prost, fiindcă deși aveam diplomă de inginer, nu știam mai nimic din ceea ce presupune profesia de inginer. Și, ceea ce era mai rău, pentru că nu puteam lucra decât cu jumătate de normă, Jennifer trebuia să se angajeze cu normă întrea-

gă, iar Audrey să meargă la o grădiniță cu program prelungit.

Asemenea unui bun matematician, am început să fac calcule, să aproximez posibile câștiguri și cheltuieli. Din fericire, seminarul dispunea de câteva apartamente pe care le închiria la un preț extrem de redus. Am cerut o schiță cu suprafața apartamentului și am făcut apoi niște calcule, după care am înțeles că era imposibil să ne înghesuim toate lucrurile în acel spațiu. Îmi amintesc că i-am spus lui Jennifer: „Nu e loc nici măcar pentru un scaun de birou în chichineața asta! Va trebui să stau pe pat când studiez!” Ne-am dat repede seama că trebuie să vindem jumătate din mobilă doar ca să avem loc suficient. Curând am înțeles că nici măcar chiria modică plătită pentru un apartament de 60 m² nu ne va ajuta să facem față cheltuielilor. Într-o seară, cu ochii în lacrimi, i-am spus lui Jennifer: „Nu putem face asta. Sub nicio formă!” Din fericire, credința soției mele mi-a fost sprijin în multe momente de cumpănă. Îmi răspunse: „James, dacă Dumnezeu ne cheamă să mergem la seminar, nu crezi că tot El ne va da toate de care avem nevoie?” Trebuie să recunosc că avea dreptate. Așa că în toamna următoare am încărcat o camionetă și ne-am îndreptat spre Fort Worth.

CAPITOLUL 3: SEMINARUL

Și am auzit glasul Domnului care zicea: „Pe cine îl voi trimite și cine va merge pentru Noi?”. Și am răspuns: „Iată-mă, trimite-mă pe mine!” **Isaia 6:8**

Pregătirea

Anii de seminar au fost deosebit de grei pentru noi. Nu numai că Jennifer trebuia să lucreze cu normă întreagă, iar Audrey să meargă la o creșă cu program prelungit, dar și mie îmi rămânea destul de puțin timp de petrecut în familie. Primul an a fost cel mai dificil. Aveam cursuri dimineața, după-amiaza zugrăveam apartamente și case aflate în proprietatea seminarului și apoi studiam toată seara. În plus, în semestrul întâi am fost dirijor temporar la o bisericuță de țară, situată cam la patruzeci și cinci de minute de Fort Worth. Cum biserica ținea slujbele duminica dimineața și seara, eram nevoit să petrec acolo întreaga zi de duminică. Activitatea mea s-a încheiat în luna ianuarie, când biserica a angajat un dirijor permanent. Asta ne-a lăsat cu și mai puțini bani, trebuind să accept orice ofertă de muncă de ocazie care se nimerea. Astfel, aproape în fiecare sfârșit de săptămână ajungeam să prestez tot felul de munci: zugrăveam case, tundeam iarba, ajutam diverși oameni la mutat, suplineam predicatori și dirijori.

Au fost vremuri grele, dar cu ajutorul lui Dumnezeu am răzbit. Odată, pe când ne întorceam de la biserică, am discutat cu Jennifer despre ce urma să punem pe masă a doua zi, fiind la limită cu finanțele. Ajunși acasă, am găsit un plic în care erau douăzeci de dolari. Pe plic era scris un citat din Filipeni 4:19: „*Iar Dumnezeuul meu să împlinească toată lipsa voastră după bogăția Sa, cu slavă, întru Hristos Iisus.*” Exact de atât aveam nevoie să facem față cheltuielilor până la următorul salariu! Și nu a fost singura dată când ni s-a întâmplat așa ceva: aveam să primim cecuri misterioase și bani gheață cu o regularitate... neașteptată. În vara dintre anul întâi și doi de seminar auzisem de o nouă școală creștină care urma să se deschidă într-o localitate din apropiere. M-am gândit că, deși nu aveam pregătirea și experiența necesare unui profesor, știam destulă matematică și fizică. Așa că m-am hotărât să aplic. Nu credeam că am vreo șansă la angajare, dar directorul m-a angajat după un interviu care a durat doar treizeci de minute. Asta însemna o creștere substanțială a veniturilor, mai puțină muncă la sfârșit de săptămână și mai mult timp de petrecut cu Jennifer și Audrey. În plus, orarul școlii prevedea să lucrez doar trei zile pe săptămână, ca să mă pot ocupa de restul claselor în celelalte două zile. În fiecare an mai primeam o clasă, ceea ce implica și o mărire de salariu. După primul meu an de profesorat, Jennifer a putut să-și ia doar o jumătate de normă la serviciu. Și, chiar dacă atunci nu-mi dădeam seama de asta, experiența predării matematicii și fizicii avea să-mi folosească în viitor.

Pe lângă dificultățile de ordin financiar, seminarul ne-a oferit tuturor ocazia să învățăm. Am putut astfel să mă dedic celor două subiecte preferate: teologia și isto-

ria Bisericii. De asemenea, m-am bucurat să studiez ebraica, greaca veche și alte discipline înrudite cu pastorația creștină. Împreună cu Jennifer am participat la câteva studii biblice și teologice aprofundate, prin biserica noastră locală. Și, ceea ce a fost cel mai important, am deprins pentru întâia oară semnificația timpului zilnic de rugăciune și de meditație pe marginea textelor biblice, obiceiuri pe care le-am păstrat până în ziua de azi. Studiul intensiv al Scripturilor a avut un efect secundar pe care nu-l anticipasem: mi-a stârnit o serie de întrebări asupra sensului anumitor pasaje, întrebări la care nici profesorii și pastorii mei nu îmi puteau da un răspuns satisfăcător. Nu știam, pe atunci, că răspunsul la aceste întrebări aveam să-l aflu abia după câțiva ani, când aveam să descopăr Ortodoxia.

Așa cum se întâmplă în majoritatea seminariilor evanghelice, profesorul meu de Istoria Bisericii zăbovea foarte puțin asupra Ortodoxiei. Prima mea întâlnire cu teologia Bisericii Ortodoxe a avut loc în toamna anului 1993, când m-am înscris la un curs intitulat „*Misiuni în Europa de Est*”. Profesorul, un lider baptist român, ne-a pus un film despre elementele fundamentale ale Ortodoxiei. Îmi amintesc că am scris un referat pe marginea lui, în care arătam că unele învățături din Ortodoxie par bune, dar altele (între care și doctrina Bisericii despre mântuire) sunt cu totul inacceptabile, în opinia mea. Profesorul ne-a mai cerut să citim cartea *Biserica Ortodoxă* a episcopului Kallistos Ware. Nu aveam niciun interes să citesc această carte, astfel că doar am răsfoit-o, într-un sfârșit de săptămână. De bună seamă, n-am rămas cu mare lucru în urma acelei lecturi superficiale. Cartea episcopului Ware a fost sigura carte despre Ortodoxie pe care aveam

să o citesc până șapte ani mai târziu, când m-am reîntors la ea, citind-o – de această dată – cu multă atenție.

Gata de marș

Când am simțit pentru prima oară o chemare pentru misiunea creștină nu știam prea bine ce domeniu voi urma. N-am simțit decât că Dumnezeu voia să urmez seminarul, să studiez și să aștept. La început am presupus că voi deveni pastor într-o biserică, așa cum doreau cei mai mulți dintre seminariști. După ce mi-am încheiat activitatea de dirijor, am început să caut un post vacant de pastor pe la diferite biserici din zonă. Câteva luni de zile n-am primit nici un răspuns, apoi – în sfârșit – am fost contactat de o biserică. Am predicat o dată, m-au chemat și pentru a doua „încercare”, dar, până la urmă, au ales pe altcineva. Eșecul cu pastorația m-a pus pe gânduri: poate că Dumnezeu nu voia să fiu pastor la vremea aceea. Poate avea alte planuri cu mine.

Cert e că *nu* îmi doream deloc să fiu trimis ca misionar în străinătate. În primăvara anului întâi de seminar a avut loc Conferința anuală a misionarilor, cu scopul de a recruta misionari. Conferința era privită cu multă emoție și toți aveau așteptări foarte mari. Mi-am zis că trebuie s-o evit, ca nu cumva – din cauza emoției – să mă înscriu, împreună cu întreaga familie, pentru vreo misiune. După terminarea conferinței, mi-am spus: „Uau! Am scăpat de glonțul ăsta!”

Dar „glonțul” s-a dovedit a fi un bumerang. S-a întors la mine într-una din cele mai neașteptate împrejurări. Într-o zi citeam o lectură obligatorie despre istoria baptistă. Tocmai ajunsesem la un capitol despre începuturi-

le baptiste în Europa de Est, la mijlocul secolului al XIX-lea. Pe când citeam despre misionarii baptiști din Europa Occidentală care își răspândeau învățăturile în țări ca Ungaria, România și Rusia, simțeam că Dumnezeu îmi spune: „Asta vei face și tu!”. Desigur, Dumnezeu nu mi-a dezvăluit că voi merge acolo ca să devin, în cele din urmă, ortodox – dacă aș fi știut că asta se va întâmpla, probabil că n-aș fi pornit într-acolo. În schimb, Dumnezeu mi-a transmis exact cât puteam să înțeleg în acel moment.

Împreună cu Jennifer încercam să mă lupt cu această nouă chemare. Știam că o carieră ca misionar în țări străine presupune să-ți vezi foarte rar familia și prietenii. Știam că trebuia să învățăm o limbă nouă și să ne familiarizăm cu o altă cultură, că va trebui să renunțăm la viața noastră confortabilă din America. Mai cu seamă Jennifer era îngrijorată de faptul că Audrey urma să crească fără să-și vadă regulat întreaga familie.

Într-o zi însă, Jennifer a citit un fragment din Predica de pe Munte, în care Iisus întreabă: „*Sau cine este omul acela între voi care, de va cere fiul său pâine, oare el îi va da piatră? Sau de-i va cere pește, oare el îi va da șarpe? Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El?*” (Matei 7:9-11). Atunci Jennifer și-a dat seama că Dumnezeu o iubea pe Audrey infinit mai mult decât ea, iar chemarea adresată vieților noastre privea și viața lui Audrey și că Dumnezeu ne va ajuta să răzvim.

Din clipa aceea ne-am simțit împăcați și pregătiți să răspundem chemării de a deveni misionari. În următorii doi ani de seminar ne-am pregătit pentru această chemare. În anul al doilea ne-am înscris la un curs intensiv de pregătire evanghelică, iar în anul al treilea am deve-

nit directorul programului de pregătire. În al patrulea an, am sprijinit înființarea unei noi biserici la sud de Fort Worth. Cum ne gândeam la perioada de după seminar, simțeam că trebuie să mergem în Europa de Est, însă nu știam în care țară. Așa că m-am hotărât să „cercetez” o țară în cadrul unei călătorii misionare pe termen scurt.

CAPITOLUL 4: ÎN MISIUNE

„...rugându-vă totodată și pentru noi, ca Dumnezeu să ne deschidă ușa cuvântului, spre a vesti taina lui Hristos, pentru care mă și găesc în lanțuri, ca să o arăt așa cum se cuvine să grăiesc.” Coloseni 4:3-4

Praga

Timp de aproximativ doi ani după ce am dat curs chemării de a participa la misiuni internaționale, am început să caut un prilej de a merge într-o călătorie de scurtă durată, pentru a vedea cu ochii mei cum e să fii misionar. Au fost multe ocazii de a călători, dar niciuna nu părea potrivită până în 1995, când am întâlnit un pastor local care, după căderea comunismului, lua cu el în fiecare an un grup de oameni în Cehia. Plănuia să plece cu un nou grup în luna mai a acelui an și căuta însoțitori. M-am rugat și am vorbit cu Jennifer despre acest proiect. Curând aveam să mă conving că este un lucru bun să plec în acea călătorie. Partea financiară însă era o problemă – costul călătoriei se ridica la aproape 1600 \$ și noi nu aveam nici pe departe acea sumă. Din fericire, comitetul de organizare al bisericii pe care o frecventam a fost de acord să acopere în întregime toate cheltuielile. Și, uite așa, încă o rugăciune mi-a fost ascultată!

Odată ajuns în Cehia, am călătorit împreună cu grupul prin diferite locuri, fiind însoțiti de un pastor baptist

ceh. Am discutat despre credința noastră în diverse locuri: în biserici, în aziluri de bătrâni și chiar în câteva săli de clasă (vă vine să credeți?). Majoritatea celor cu care am vorbit erau tineri și trăiseră întreaga viață sub regimul comunist, care persecutasese toate tradițiile religioase. Mulți erau interesați de ceea ce aveam noi de spus. Interesul spiritual arătat de tinerii cărora ne adresam m-a impresionat puternic, la fel și ospitalitatea și prietenia cehilor.

În timpul călătoriei am întâlnit un misionar baptist care era pastor la o biserică baptistă de limbă engleză din Praga. Când i-am spus că mi-aș dori să activez ca misionar în Europa de Est, a reacționat cu entuziasm: „Demult caut pe cineva care să vină aici și să mă ajute să intru în legătură cu studenții străini. Ai vrea să mă ajuți dumneata?” I-am răspuns că am să mă gândesc și că am să mă rog pentru asta, deoarece încă mai am un an la seminar. După ce ne-am gândit, ne-am rugat și am discutat mult despre acest proiect, Jennifer și cu mine am hotărât că o să acceptăm propunerea ce ni s-a făcut. Când l-am sunat pe acel misionar în Praga, să-l anunțăm de răspunsul nostru pozitiv, a fost încântat. Ne-a trimis imediat o cerere de angajare la sediul central de la Biroul Internațional pentru Misiuni, organizația sprijinită de bisericile care fac parte din Convenția Baptistă din Sud.

Un an mai târziu aveam să termin seminarul și peste șase săptămâni eram deja în avion spre Praga. Din nefericire pentru noi, persoana care ne-a invitat la Praga a renunțat între timp la slujbă, datorită unor probleme de sănătate, și s-a întors în Statele Unite. După sosirea noastră, el a mai rămas în Praga împreună cu familia doar zece zile – cât să ne prezinte noile locuri în care ne aflam. Apoi, la două săptămâni după plecarea sponsorilor noș-

tri, o altă familie de misionari le-a luat locul. Aceștia aveau experiență, fuseseră deja în două țări, iar într-una activaseră peste zece ani. Ne-au ajutat foarte mult, dar nici ei nu știau prea multe despre Praga sau despre studenții străini din capitala cehă. Astfel că, în loc să avem pe cineva care să ne spună ce și cum să facem, am fost nevoiți să ne descurcăm singuri.

La început a fost greu pentru toți. Nu numai că a trebuit să învățăm o nouă limbă și să ne familiarizăm cu o nouă cultură, dar am fost nevoiți să ne adaptăm la un stil de viață foarte diferit față de cel cu care eram obișnuiți în Texas. Nu aveam mașină, așa că trebuia să ne deplasăm pe jos sau să folosim mijloacele de transport în comun (care, din fericire, funcționează excelent în Praga) oriunde mergeam. Trebuia să mergem la magazin zilnic, cumpărând numai ceea ce puteam aduce cu brațele acasă. Locuiam într-un apartament mic, cu o singură cameră. Audrey, care avea atunci cinci ani, nu avea camera ei și trebuia să doarmă pe o canapea în camera de zi! Nu am avut telefon în prima lună și după ce am primit unul, funcționa cu dese întreruperi.

În plus, a trebuit să ne adaptăm și la climă. Verile erau plăcute și blânde, dar iernile erau aspre, mai ales pentru noi, texanii. În timpul iernii temperatura cobora, de regulă, sub zero grade; într-o dimineață a atins - 23 grade Celsius. Aveam geamuri duble, cu un spațiu între ele. Acolo ne țineam laptele, ca să ne rămână mai mult spațiu în frigider. Într-o dimineață am descoperit că laptele înghețase, deși se afla practic în interiorul apartamentului! De asemenea, iarna se înnopta foarte devreme. În mijlocul iernii, soarele răsărea la 8:30 și apunea pe la 15:30. Inutil să mai spun că nu mai avusesem parte de astfel de expe-

riențe înainte și ni se părea că duceam o viață grea. Până la urmă ne-am dat seama că nu ne e atât de greu pe cât credeam la început. În America duceam de fapt o viață confortabilă, eram aproape răsfățați, iar în Praga aveam să descoperim cum e să trăiești la oraș, la fel ca restul lumii. Nu peste multă vreme ne-am obișnuit, mai mult sau mai puțin, cu noul stil de viață.

Problema cea mai mare era că n-aveam nicio idee despre cum să-mi fac meseria. Dintr-un dascăl și pastor foarte competent, am ajuns în situația să-mi pun la îndoială abilitățile. Deși îmi asumasem câteva sarcini pastorale – predam la școala duminicală, coordonam slujbele, conduceam studiul biblic pentru adulți și, ocazional, predica la biserica noastră – mă deranja faptul că nu făceam lucrul pentru care venisem la Praga. Mi-au trebuit câteva luni de căutări și discuții cu alte grupuri de misionari din Praga ca să ajung, în final, la un internat al studenților străini și apoi să pregătesc pentru ei diverse activități misionare. După coordonarea câtorva întâlniri și evenimente cu studenții din internat am simțit că activitatea mea misionară cu studenții prinde contur. Însă nu știam că aceasta urma să ia o întorsătură dramatică și să se desfășoare într-o direcție cu totul diferită.

Schimbare de decor

În 1991, Republica Federală Iugoslavia a început să se destrame. În anul următor, în fosta republică iugoslavă, Bosnia, s-a declanșat un dezastruos război civil în care aproape o sută de mii de oameni au fost uciși și aproape două milioane au fost nevoiți să-și părăsească casele vreme de patru ani. Războiul a încetat oficial în noiembrie

1995, o dată cu semnarea Acordului Dayton. La vremea aceea, statul bosniac era împărțit în două părți autonome: Federația Musulmano-Croată și Republica Sârbă. Răspândiți în toată Bosnia, mai ales în Federație, erau și câțiva bapțiști și alți creștini evangheliști. Conducătorii lor, cu ajutorul Uniunii Baptiste Croate, au organizat în timpul războiului acțiunile umanitare din Bosnia și au convertit mulți oameni. După terminarea războiului, acești conducători au apelat la agenția noastră pentru a trimite misionari care să ajute la extinderea activităților umanitare.

Desigur, nu s-au găsit mulți misionari occidentali care să se îngrămădească să plece într-un stat bosniac sfâșiat de război, unde acum domnea pacea doar datorită celor 60.000 de militari NATO staționați acolo. Până la urmă însă, patru perechi de misionari cu experiență, aflați în pragul pensionării, au acceptat oferta pe o perioadă de șase luni, până când aveau să fie înlocuiți de voluntari pe termen mai lung. Au început să sosească în septembrie 1996. Sarcina lor era, în parte, să-și continue lucrarea umanitară începută în timpul războiului de diverse organizații baptiste. Însă activitatea lor principală era lucrul cu grupe de convertiți la credința baptistă, organizarea de studii biblice care să alcătuiască nucleeele viitoarelor biserici. Două perechi de misionari au pornit spre orașul Tuzla, situat în nord-estul țării, care nu fusese distrus atât de grav ca altele, inclusiv Sarajevo.

Între timp, într-o zi de ianuarie 1997, pe când citeam împreună cu Jennifer din revista lunară editată de agenția misiunii noastre, am dat peste un apel urgent adresat voluntarilor de a se duce în Bosnia. Misiunea primilor voluntari se apropia de final dar nu se găsea nimeni care

să-i înlocuiască. De îndată ce am citit acest apel am simțit din nou că Dumnezeu îmi vorbește în acel chip tainic în care o mai făcuse de două ori înainte. Părea că îmi spune: „Tu vei fi unul dintre înlocuitori!” I-am spus lui Jennifer despre aceasta și a răspuns că o se va gândi la posibilitatea plecării în Bosnia. Știam că această nouă mutare, într-o țară sfâșiată de război, ar fi însemnat o mare schimbare. Dar, din nou, ne-am amintit că dacă aceasta este voia lui Dumnezeu, atunci ne va da tăria să-I împlinim lucrarea, chiar și în acest loc periculos.

Următorul lucru pe care îl aveam de făcut era să obținem permisiunea să facem acest mare pas. Ne aflam într-o misiune de doi ani și politica asociației de care aparțineam prevedea ca voluntarii trimiși pe doi ani să nu se mute în timpul misiunii lor. Pe la 1 februarie i-am împărtășit dorința superiorului nostru și l-am întrebat: „Este posibil să facem asta?” După ce și-a consultat, la rândul său, superiorul, a zis: „Nu numai că este posibil, chiar vrem și *trebuie* să plecați!” Ne-a lăsat o lună de zile la dispoziție ca să ne pregătim și să ne luăm rămas bun de la prieteni și cunoscuți. Apoi, pe 7 martie, un misionar din Croația a sosit în microbuzul care avea să ne transporte pe noi și cele câteva lucruri pe care le aveam, la noua casă. Primele cuvinte pe care ni le-a spus au fost: „Chiar sunteți pregătiți să mergeți în Bosnia?”

Trecerea frontierei

Drumul spre Bosnia a durat două zile. Primele treizeci de ore (aproximativ) au decurs fără incidente. Curând însă după trecerea frontierei croate, s-a aprins martorul luminos care indica o problemă cu bate-

ria. Am hotărât să nu oprim, ca nu cumva să ne trezim că nu mai putem porni mașina. Din nefericire, lui Audrey i s-a făcut rău de mașină și a trebuit să oprim la o stație de benzină. Evident, n-am mai putut porni. Pe când încercam să vedem ce e de făcut, un grup de bărbați s-a apropiat de noi. Păreau că vor să ne ajute, dar niciunul nu vorbea engleza.

La vremea aceea știam doar vreo douăzeci de cuvinte în limba sârbo-croată, dar ceilalți din grupul nostru nu vorbeau nici măcar o boabă. Ca atare, m-au ales pe mine translator. Habar n-aveam ce spuneau acei oameni și, la rândul meu, nu puteam să le explic situația în care ne aflam. Unul dintre bărbați ne-a făcut semn cu mâna să deschidem capota. Așa am făcut, iar el a examinat motorul. S-a uitat la mine și a zis: „Motorul e KAPUT!” Asta am înțeles perfect! Din fericire, „kaput” era doar bateria, nu și motorul. Oricum, ne-am dat seama că nu mai putem pleca mai departe. N-aveam de unde să facem rost de o baterie nouă, fiind sâmbătă seara, aflându-ne nici noi nu știam bine unde, cu toate magazinele închise (pe vremea aceea nu existau magazine deschise non-stop în Croația).

În cele din urmă, bărbații au hotărât să ne împingă mașina ca să pornim motorul. Au reușit, astfel că ne-am văzut mai departe de drum. Câtă vreme nu opream, totul mergea strună. Dar a trebuit să oprim iar. Ca să intrăm în Bosnia aveam de trecut peste un râu și toate podurile fuseseră bombardate în timpul războiului. Am fost nevoiți să luăm un bac și auziserăm că uneori se aștepta la coadă mai bine de-un ceas doar pentru a ajunge pe bac.

După încă două ore de șofat epuizant am ajuns la bac. Microbuzul ne-a creat din nou probleme, dar am reușit

să-l împingem de fiecare dată. E ușor de ghicit ce s-a întâmplat atunci: n-am mai putut porni microbuzul. Bacul a traversat râul în vreo douăzeci de minute. Planul nostru era să împingem microbuzul din nou, înainte de a ajunge pe malul bosniac. Dar era greu de îndeplinit din două motive: mai întâi pentru că bacul era ticsit de mașini și apoi fiindcă urma să traversăm un drum înainte de a ajunge pe mal.

După ce am ajuns pe partea cealaltă a râului n-am mai putut împinge microbuzul. Am încercat să văd dacă mecanicii de pe bac ne pot ajuta, dar aceștia n-aveau niciun interes să ne dea o mână de ajutor. Se grăbeau să încarce bacul pentru drumul de întoarcere spre malul croat, așa că am ajuns iarăși în Croația. Am început să ne întrebăm dacă o să putem pune piciorul pe uscat vreodată!

După ce ne-am întors pe malul croat și mașinile din Croația au început să se imbarce pe bac, am observat că prima era un jeep alb marca Cherokee, ce avea eticheta ONU pe partea laterală. M-am gândit așa: „Dacă șoferul lucrează pentru ONU trebuie să știe engleza și poate ne va ajuta!” În timp ce se imbarca, i-am făcut șoferului semne desperate cu mâna ca să parcheze chiar în fața noastră. Ceea ce a și făcut, iar apoi s-a dat jos din mașină. Într-o engleză perfectă m-a întrebat:

– Unde mergeți?

– Spre Tuzla, i-am răspuns.

- Vorbiți serios? Păi chiar acolo locuiesc! Și cu ce treabă pe la Tuzla?

Oarecum precaut, i-am răspuns:

– Suntem misionari.

– Superb!, a exclamat el. Sunt pastorul bisericii evanghelice din Tuzla.

Iată că nu doar că lucra pentru ONU, ci era și evanghelist! În timp ce continuam să vorbim, a făcut rost de o bucată de frânghie cu care a legat microbuzul nostru de jeep-ul său. Pe urmă, când am ajuns la celălalt mal, acest bun samaritean ne-a remorcat prin Bosnia. Împreună cu Jennifer am crezut atunci, și credem și azi, că Dumnezeu ni l-a scos în cale pe acel om ca să ne ajute. Dacă nu, coincidența era mult prea stranie!

După ce am trecut granița, pastorul s-a oferit să ne remorcheze până la Tuzla, adică pe o distanță de aproximativ 70 de kilometri pe care am străbătut-o într-o oră și jumătate, datorită numeroaselor puncte de control NATO de pe drum. L-am sunat pe colegul nostru care ne aștepta în Tuzla și acesta a pornit de îndată înspre noi, cu bateria de rezervă și ne-a condus până în Tuzla. I-am mulțumit sincer salvatorului nostru și ne-am luat rămas-bun. După ce ne-a sosit colegul, l-am urmat îndeaproape până la Tuzla. Călătoria a continuat cu peripeții, căci nu am folosit farurile de teamă să nu ni se termine și noua baterie pe care tocmai o primiserăm. Pe la miezul nopții am ajuns, într-un sfârșit, în Tuzla. Chiar în ziua aceea împlineam 29 de ani. Aventura noastră se termina. Sau, mai exact, abia începea...

Viața în Tuzla

Pe la ora cinci, în prima noastră dimineată petrecută în Tuzla, ne-a trezit un sunet prelung ce venea din depărtare. După ce ne-am mai dezmeticit și ne-am adus aminte unde ne aflam și ce făceam acolo, ne-am dat seama că am fost treziți de vocea tânguitoare a unui *mue-*

zin dintr-o moschee care chema musulmanii la rugăciune. Mai târziu, aveam să descoperim că moscheea era situată dincolo de șosea, la numai trei sute de metri depărtare de casa noastră. Cu timpul ne-am obișnuit și cu aceste chemări, care treptat au încetat să ne mai trezească. Atunci însă ni se părea că e un ceas deșteptător, atât la propriu cât și la figurat!

Un alt sunet specific orașului avea să ne întâmpine ceva mai târziu. Pe când serveam prânzul, ne-a atras atenția un zgomot care devenea din ce în ce mai asurzitor încât zguduia întreaga casă. Când ne-am uitat pe fereastră să vedem ce se petrece, aveam să descoperim o coloană de tancuri și mașini blindate americane care se întorceau la baza militară din apropierea casei noastre. „Măcar ei sunt *de-ai noștri!*” – ne-am spus unul altuia.

Pe când zgomotul convoiului de blindate se stingea în depărtare, am fost surprinși de un alt sunet cu care aveam să ne familiarizăm în anul următor: *clip-clop, clip-clop, clip-clop*. Ne-am apropiat de fereastră și am văzut ceva ce s-a dovedit a fi o prezență obișnuită în Tuzla... o căruță trasă de cal. Asta ne-a făcut să ne întrebăm: „Oare în ce fel de loc am ajuns? Cu ce am greșit?” Ne aflam cu adevărat într-o țară a contrastelor. Am văzut Mercedes-uri, tancuri și căruțe. Vile superbe și case în ruină. Oameni plini de ură și alții cu fețe strălucind de bucurie datorită legăturii cu Hristos și, toate situațiile posibile între aceste extreme.

La început, ne-am considerat norocoși pentru că cel puțin condițiile de trai nu erau atât de grele precum ne-am fi așteptat. De exemplu, oamenii care locuiau la oraș aveau apă potabilă doar între orele 16:00 și 8:00, deoa-

rece sistemul de aprovizionare cu apă a fost distrus în timpul războiului. Trebuiau să păstreze apă în cada de baie pentru „zile negre”. Casa pe care am închiriat-o era situată în afara orașului și aveam permanent apă dintr-o fântână. Vara însă fântâna seca datorită vremii calde și uscate. În luna iulie apa de la robinet de abia se mai prelinge, așa că a trebuit să ne aprovizionăm cu apă de la o un izvor (care niciodată nu seca). Nici nu putea fi vorba să facem duș. Dacă voiam să facem baie trebuia să umplem o oală cu apă pe care o păstram în sticle, să o încălzim pe sobă și să o turnăm în cadă. Pentru prima dată în viață am înțeles sensul expresiei „să pregătești baia”!

Chiar și atunci când vremea se mai răcorea și aveam din nou apă la robinet, culoarea acesteia varia de la ruginiu la albicios și, uneori, era chiar limpede. Chiar și localnicii erau mirați de calitatea proastă a apei. Odată, un prieten bosniac a dat drumul la robinet să umple un pahar cu apă. Părea mai degrabă lapte decât apă. Apoi ne-a întrebat: „Ce fel de glumă-i asta?!” Dar nu era nicio glumă. I-am spus că așa e apa mereu. Am încercat să folosim un filtru, dar s-a dovedit inutil: la scurt timp s-a înfundat și a devenit inutilizabil. Așa că am renunțat și până la urmă am luat numai apă de la izvorul de afară. N-am înțeles de ce izvorul acela nu seca, dar eram bucuroși că întotdeauna găseam acolo apa de care aveam nevoie. Atunci am învățat că nu trebuie să mai luăm apa potabilă ca ceva normal. La fel ca atunci când ne-am mutat în Praga, până la urmă ne-am adaptat și aici la noile condiții pe care le-am găsit și am învățat să ne limităm așteptările la noul mod de viață.

Pastorația

Curând aveam să descoperim că adaptarea la provocările vieții de zi cu zi erau un fleac în comparație cu greutățile de care ne loveam în activitatea noastră misionară. Unul dintre obstacole a fost, culmea, chiar biserica baptistă din Tuzla. Când am acceptat să ne mutăm la Tuzla ni s-a spus că pastorația noastră va avea două componente. Mai întâi, că urma să sprijinim biserica baptistă de acolo, care, în mare parte, se susținea singură, doar că nu avea un predicator constant. Curând aveam să devin eu predicatorul lor principal. Dar chiar și atunci când predica altcineva (un alt misionar, un localnic sau cineva din afara orașului), eu mă ocupam de dirijarea corului și cântam la chitară.

Membrii bisericii erau entuziaști și sinceri în convingerile lor, însă colaborarea cu cei doi conducători laici principali (soț și soție) mergea anevoios. Aceștia fuseseră persecutați în timpul războiului și erau încă marcați de ceea ce li se întâmplase. Soțul, sârb, fusese înhățat de un grup mascat al milițiilor musulmane, după care – împreună cu alți sârbi – au fost duși la câțiva kilometri în afara orașului, unde li s-a spus că vor fi executați. Ca prin minune, el și alți câțiva ostatici au fost apoi eliberați fără nicio explicație. La scurt timp după ce am început să colaborăm, am aflat că i-am ofensat involuntar în mai multe ocazii, printre altele pentru că nu i-am invitat acasă la noi în prima săptămână de după sosirea noastră. Ne-a luat ceva timp până ne-am dat seama că bosniacii sunt foarte ospitalieri și sunt adesea vizitați de prieteni și de rude. A nu invita acasă la tine pe cei pe care tocmai i-ai cunoscut era considerat o jignire gravă. Când am

încercat să explicăm că gestul nostru nu a fost intenționat, acestora le-a venit greu să creadă. Curând, am fost anunțați că nu mai suntem bineveniți la biserica lor. Din fericire, după câteva luni, ne-au iertat și am reînceput să țin predici acolo.

Atât înainte, în timpul cât și după „exilul” nostru din biserica baptistă din Tuzla ne-am desfășurat cealaltă parte importantă a pastorației noastre: organizam câteva studii biblice vag interconectate, care fuseseră încheigate înainte de sosirea noastră, și încercam să le transformăm în case de rugăciune. Deși, în general, experiența a fost una pozitivă, grupurile nu se măreau, iar să găsim niște lideri laici s-a dovedit aproape imposibil. Această misiune era pricină de supărare între noi și biserica baptistă din două motive. În primul rând, pentru că biserica baptistă nu credea ca sunt necesare și alte biserici în oraș (și poate aveau dreptate!). Apoi, exista o tensiune între membrii bisericii și membrii întrunirilor de studiu biblic care data din timpul războiului și chiar mai demult.

Am întâmpinat probleme și cu fundamentalității musulmani. La un program de evanghelizare pe care l-am coordonat împreună cu câțiva colegi (niște misionari care sosiseră după noi), un grup de tineri musulmani au participat la tot programul. La sfârșit, s-au vânturat prin încăpere, au fluturat Coranurile lor și s-au pornit să propovăduiască mulțimii. Aproape nimeni nu mai rămăsese să-i asculte, dar acei câțiva care i-au ascultat, s-au încins la o dezbatere aprigă cu predicatorii. Din fericire nu s-a ajuns la violență.

Altă dată am găzduit un grup de voluntari din Statele Unite a căror principală îndatorire misionară era să conducă o clinică medicală. Unul dintre voluntari, o sim-

patică doamnă mai în vârstă, a întrebat dacă poate spune niște povestiri biblice copiilor celor care veneau la clinică. Am aranjat așadar ca femeia să spună istorioare biblice cu ajutorul unui translator într-o piață publică din fața hotelului. S-au adunat vreo douăzeci-treizeci de copii și au ascultat-o entuziași. Mă aflam și eu printre cei ce ascultau și am observat că dintr-o dată câțiva adulți au început să se apropie de mulțime. Spre deosebire de copii, aceștia nu zâmbeau. Vădit iritați, au înconjurat-o pe vorbitoare, iar fețele lor erau din ce în ce mai crisplate. În cele din urmă, un bărbat cu o barbă lungă (și care s-a întâmplat să fie imamul local al musulmanilor) a început să strige la noi. Le-a spus copiilor să plece, căci nu se cuvine să asculte asemenea povești. Mulțimea s-a împrăștiat curând și, împreună cu o parte din misionari, i-am spus bătrânei frumusețel să plece ca să nu se pornească vreun scandal. Încă o dată am răsuflat ușurați că nu s-a ajuns la violență.

Deși am întâmpinat multe greutăți în timpul șederii noastre la Tuzla, am avut parte și de momente pline de bucurie. Am legat prietenii atât cu misionari cât și cu localnici. Am văzut cum credința multor bosniaci se întărește, iar unii dintre ei au ajuns la credință pentru întâia oară.

Unul din momentele cele mai plăcute din timpul pastorației mele a fost acela în care am predat regulamentul de baseball. Pe când făceam jogging, un tânăr a venit la mine și m-a întrebat: „Cunoașteți regulile de baseball?” „Bineînțeles!”, am răspuns. „Este sportul meu preferat!” Cum alergam împreună, mi-a explicat că un grup de soldați din SUA au ajuns odată în oraș cu niște echipament de baseball și i-a învățat – pe el și pe câțiva prieteni de-

ai săi – cum să joace. De atunci, noul meu prieten căuta pe cineva să-i ajute, pe el și „echipa” lui, să învețe să joace mai bine. Am acceptat cu bucurie și curând aveam să predau și să joc baseball împreună cu vreo zece băieți cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani. Am aflat astfel că o parte din prejudecățile lor cu privire la regulament erau chiar amuzante; de exemplu, ei credeau că, pentru a da afară un jucător, trebuia să-l lovești cu mingea! Curând însă au încetat a mai arunca în jucători cu mingea și au învățat regulile jocului. Aveau nevoie de niște echipament. Prin generozitatea unor soldați din zonă și a unor biserici din SUA am putut să le donez o cantitate însemnată de echipament. De asemenea, i-am ajutat să-și perfecționeze engleza și am petrecut cu ei ore în șir discutând despre tot felul de lucruri. Și mai ales am reușit să vorbim despre credință; doi dintre ei mi-au spus că doresc să-L urmeze pe Iisus. Jucătorii de baseball au fost adesea oaspeții noștri. I-am servit cu toate bunătățile gătite de Jennifer, ne-am uitat împreună la filme americane și am discutat despre creștinism. Cât voi trăi n-am să-i uit pe acei tineri și-mi voi aminti mereu de clipele petrecute împreună.

O altă experiență interesantă din Tuzla a fost relația noastră cu Jelena, traducătoarea și profesoara noastră de sârbo-croată. Jelena era bună și răbdătoare și ne-a ajutat enorm să înțelegem nu doar limba, ci și cultura și istoria bosniacă. De asemenea, ne-a ajutat să ieșim cu bine din câteva blocaje din trafic. Ne îndreptam, cu mașina, să vizităm niște colegi ce locuiau într-alt oraș, când am fost opriți de poliție. Fără nicio explicație, ne-au cerut să-i urmăm până la secția de poliție. De cum am ajuns acolo ne-au luat pașapoartele și ne-au cerut să rămânem în sala de așteptare. Polițiștii au dispărut și n-am mai știut nimic

de ei preț de câteva minute. Am început să ne facem griji pentru ceea ce ni s-ar putea întâmpla. Când au revenit, Jelena a negociat cu ei și, după câteva momente de discuții aprinse, ne-au înapoiat pașapoartele și ne-au spus că putem pleca. De bună seamă, am răsuflat ușurați și ne-am simțit îndatorați Jelenei pentru ajutor!

Jelena era extrem de interesată de Dumnezeu și de Biblie. A participat la aproape fiecare studiu biblic pe care l-am organizat și adesea era interpreta noastră. Împreună cu Jennifer, discutam deseori cu ea despre Dumnezeu, Hristos, Biblie și Biserică. Era evident că Îl iubea pe Dumnezeu și Scripturile. De aceea credeam că nu va fi nicio problemă să o convertim la credința baptistă. Ea însă nici nu se gândea să părăsească Biserica Ortodoxă. Nu puteam înțelege de ce dorea să rămână fidelă unei tradiții religioase care mie mi se părea desuetă, anchilozată în tradiții... până când, câțiva ani mai târziu, aveam să-i înțeleg pe deplin credința.

În curând, se termină și mandatul nostru de doi ani. În lunile dinaintea plecării am început să medităm, să ne rugăm și să căutăm voia Domnului. Oare unde urma să mai plecăm și ce urma să mai facem?

CAPITOLUL 5: PAUZA

„Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi.” Matei 11:28

Plecarea

Când am început să ne gândim la ceea ce vom face după expirarea mandatului nostru de doi ani, nu am simțit că Dumnezeu ar dori să ne călăuzească într-o anumită direcție. La început, fiind sub povara atâtor greutăți prin care trecuserăm, am considerat că ar fi bine să luăm o pauză de la activitatea misionară căreia ne dedicaserăm. M-am gândit chiar că m-aș putea întoarce la seminar pentru a mă înscrie la un doctorat în misiune, vreme de câțiva ani, după care să redevenim misionari. După încă o vreme de reflecție și rugăciune, mi-am amintit un principiu spiritual pe care îl învățasem cândva (în care cred și acum): atunci când vrei să afli voia lui Dumnezeu în privința a ceea ce urmează să faci și nu primești niciun răspuns, continuă să faci ceea ce ai început până primești un semn. Eram încredințați că eram chemați, pe termen lung, pentru activitatea misionară și nu aveam niciun motiv, pe atunci, să credem că trebuie să ne îndreptăm spre altceva. Ca atare, am început să facem demersuri pentru a deveni misionari de carieră. Următoarea întrebare era, desigur încotro să ne îndreptăm? Am examinat câteva oferte, inclusiv Belgradul (Serbia)

și chiar un oraș din Polonia. Curând însă, apărură și a treia variantă.

Pe când eram misionari în pregătire, ne-am împrietenit cu un alt cuplu de tineri care călătorea spre Moscova. Am ținut legătura cu ei când trăiam în Praga. La câteva luni după ce am fost transferați la Tuzla, ne-am bucurat să aflăm că și prietenii noștri se mutau în Bosnia – în orașul învecinat, Banja Luka. Spre deosebire de Tuzla, care era situat în regiunea predominant musulmană a Bosniei, Banja Luka se afla în zona controlată de sârbi. Am ținut strâns legătura cu prietenii noștri, vizitându-i ori de câte ori puteam și găzduindu-i cu alte ocazii. Ne vorbeau adesea despre deschiderea spirituală a locuitorilor din Banja Luka. Pe mulți i-au adus la credință și pe câțiva chiar i-au botezat. Totuși, acești proaspăt convertiți nu doreau să se alăture micii biserici baptiste din Banja Luka, ci preferau să rămână membri ai Bisericii Ortodoxe.

La acea vreme, conducerea misiunii noastre angajase câțiva misionari pe termen scurt în Banja Luka dar niciunul nu era misionar de carieră. Deoarece examinam posibilitatea de a trăi și a lucra acolo pe termen lung, ne-am dat seama că, deși cunoșteam și iubeam oameni din toate cele trei grupuri etnice bosniace principale, ne simțeam cel mai aproape sufletește de sârbi. Probabil că acest lucru se datora și faptului că, dintre toate naționalitățile bosniace, sârbii păreau cei mai interesați de Evanghelie. Cu toate acestea, eram preocupați de felul în care ierarhii ortodocși aveau să reacționeze față de prezența noastră în Banja Luka. Auziserăm povești înspăimântătoare (însă majoritatea s-au dovedit a fi niște exagerări) despre anumite atitudini anti-evangelice ale clerului orto-

dox de pe tot cuprinsul teritoriului sârbesc, astfel că ideea de a activa ca misionari evanghelicici în acele locuri părea puțin riscantă.

Totuși, întâlnirea cu un preot al unei parohii ortodoxe din Tuzla a avut darul să mă liniștească. Acesta m-a asigurat că, deși existau câțiva naționaliști cu vederi radicale în rândul clerului (mai ales într-o zonă îndepărtată de Banja Luka), majoritatea preoților și episcopilor ortodocși erau oameni rezonabili. Am hotărât, atunci și acolo, că nu voi încerca să conving pe niciun credincios ortodox să-și părăsească Biserica, și că mă voi adresa exclusiv celor neimplicați în viața Bisericii. Într-adevăr, această decizie era împărtășită de toți colegii mei.

Așadar, am hotărât să o luăm de la capăt, devenind misionari de carieră printre sârbii din Banja Luka. Cele ce aveau să se întâmple ne-au arătat că Dumnezeu se afla negreșit în spatele deciziei noastre de a lucra cu sârbii.

Odihnă și un nou început

Spre sfârșitul lunii aprilie din 1998 am zburat înapoi în Statele Unite. După câteva luni petrecute cu părinții, ne-am mutat într-o casă de misionari care aparținea unei mari biserici baptiste din nord-estul orașului Houston. Acolo ne-am petrecut timpul odihnindu-ne, vizitând familia și prietenii, vorbind în diferite biserici despre timpul petrecut în Bosnia și pregătindu-ne pentru nașterea celui de-al doilea copil al nostru, care a venit pe lume pe 4 septembrie 1998: tot o fată frumoasă, pe care am botezat-o Courtney.

În luna următoare, ne-am dus la sediul misiunii pentru două luni de pregătire. Aceasta se afla într-o zonă rurală

minunată și liniștită, lângă Richmond, Virginia. Acolo am frecventat amândoi diferite cursuri și am studiat individual pentru a ne pregăti de următoarea misiune. Știam că vom lucra cu oameni care, prin tradiție, erau ortodocși, așa că am început să ne documentăm în privința Ortodoxiei. Am recitit cartea *Biserica Ortodoxă* a episcopului Kallistos Ware, de data aceasta cu mai multă răbdare și atenție. De asemenea, am citit o broșură a arhiepiscopului Dimitri din Dallas, despre elementele fundamentale ale credinței ortodoxe. Pentru că în librării se epuizase, mi-am făcut o copie xerox. Am subliniat cu atenție toate pasajele unde învățătura ortodoxă se deosebea de propriile mele convingeri. Am descoperit apoi că, deși existau diferențe considerabile, cel puțin trei sferuri dintre principiile de credință ortodoxe păreau să fie în concordanță cu cele expuse în *Credința și Mesajul Baptist*, doctrina oficială a Convenției Baptiste de Sud.

Cea mai importantă întâlnire pe care eu și Jennifer am avut-o cu Ortodoxia, în toamna aceea, a fost prilejuită de vizita într-o parohie ortodoxă. Cu doi ani mai înainte participaserăm la o Sfântă Liturghie, pe când ne pregăteam pentru primul nostru mandat ca misionari. Dar parohia pe care o vizitasem era alcătuită din imigranți greci și cel puțin jumătate din slujbă era în limba greacă, și, prin urmare, neinteligibilă pentru noi. În duminica aceea s-a nimerit ca parohia să sărbătorească festivalul grecesc și ne-am bucurat că am avut ocazia să vizităm diverse tarabe cu obiecte meșteșugărești și să mâncăm bucate delicioase. Îmi amintesc că cineva ne-a spus: „Noi suntem cea mai veche biserică creștină din lume.” Îmi mai amintesc că, oricât de mult mi-ar fi plăcut, nu aveam cum să-l contrazic în acea privință.

De data aceasta, am fost trimiși la Catedrala Sf. Nicolae din Washington, D.C. Din păcate însă, nu am putut participa la nicio Sfântă Liturghie, pentru că nu puteam merge decât în timpul săptămânii. În schimb, decanul catedralei, Părintele Constantin White, ne-a vorbit despre Ortodoxie și ne-a arătat biserica. Răspundea cu răbdare la întrebări și era extrem de convingător, mai ales când ne-a explicat sensul și rolul icoanelor.

Înainte de a discuta cu Părintele Constantin, la fel ca mulți alți evanghelici credeam că prezența icoanelor într-o biserică era totuna cu idolatria. Părintele Constantin m-a convins că ele au menirea de a povesti, în imagini, Evanghelia și de a ne aminti de „marele nor de martori” care ne înconjoară și care se roagă cu noi în ceruri. El ne-a mai spus că icoanele au făcut parte din viața liturgică a creștinilor cel puțin din secolul al II-lea și poate chiar din primul veac creștin. Intrasem în biserică iconoclast și plecam cu o părere bună despre ele.

După ce pregătirea noastră a luat sfârșit, ne-am reîntors la domiciliul temporar și am început să împachetăm și să ne pregătim pentru călătoria spre Banja Luka. După ani de pregătire, ne-am văzut, în sfârșit, visul cu ochii: acela de a fi misionari de carieră. Eram pregătiți să rămânem în Bosnia pentru mulți ani și să slujim poporul sârb. În sfârșit, urma să „ajungem la destinație”. Sau cel puțin așa credeam!

CAPITOLUL 6: ÎNTOARCEREA

„Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El”. 1 Corinteni 2:8

Banja Luka

În ianuarie 1999, am zburat la Sarajevo împreună cu copiii noștri de șapte ani și, respectiv, patru luni. De la aeroport am luat un microbuz către sediul misiunii noastre din Sarajevo, unde jumătate din lucrurile pe care le aveam le-am încărcat într-un alt microbuz, iar apoi, împreună cu ghizii, am pornit spre Banja Luka. Era seară și ningeabundent. Cu tot întunericul, zăpada și capriciile drumului șerpuitor de munte (pe care nu-l cunoșteam), călătoria s-a dovedit lungă și anevoioasă. Din fericire, mergeam în spatele cuiva care cunoștea drumul. După câteva ore, am ajuns la apartamentul nostru temporar din Banja Luka, unde ne-am despachetat lucrurile și, epuizați, ne-am dus la culcare.

Apartamentul nostru, cu adevărat deprimant, era situat la ultimul etaj (la mansardă), într-o clădire de patru etaje, unde fiecare nivel fusese amenajat pentru un apartament individual. Toate camerele (mai puțin camera centrală) aveau tavanul înclinat, ceea ce crea probleme unui adult (mai ales unuia înalt ca mine) să stea în picioare în jumătate din încăpere. Ca să intrăm în bucătărie tre-

buia să ieșim din apartament! Din pricina luminii și a izolației inexistente, apartamentul era veșnic rece și întunecat. Câțiva colegi care locuiseră acolo ne-au spus că vara devenea insuportabil de călduros. Am căutat deci să ne mutăm de acolo cât mai repede!

După câteva săptămâni de căutări am găsit un apartament cu trei camere la parterul unei clădiri mult mai noi și mai primitoare. Apartamentul se afla la câțiva kilometri de centru, însă aveam mașină, iar distanțele nu contau. De fiecare dată când călătoream către sau dinspre centrul orașului treceam pe lângă sediul bosniac al Organizației Internaționale de Caritate Ortodoxă. Habar n-aveam că această organizație minunată va fi una din principalele asociații pe care o vom sprijini.

Am găsit în scurtă vreme o școală pentru Audrey și profesori de limbă pentru noi, apoi ne-am împrietenit cu ceilalți membri ai echipei noastre misionare, precum și cu localnici alături de care urma să lucrăm. Totuși, în primele luni, am avut de întâmpinat numeroase probleme. Solul era acoperit în permanență de vreo 20 cm de zăpadă și multă gheață. Astfel, șofatul și chiar mersul pe jos deveneau tot mai anevoioase. Pentru a treia oară în ultimii doi ani și jumătate a trebuit să ne acomodăm cu un oraș străin, cu oameni noi, cu o cultură nouă. Până la 1 martie însă am simțit că greul trecuse, că vom izbândi!

Cam pe când începusem să ne obișnuim cu viața din Banja Luka, izbucni o revoltă în Kosovo. Ca răspuns la acțiunea Iugoslaviei de a trimite trupe în Kosovo pentru a reprimă revolta, NATO a decis să bombardeze Iugoslavia pentru a pune capăt activităților sale militare. După ce s-a dat avertismentul asupra bombardamentului, organizația noastră a hotărât evacuarea tuturor misionarilor

care locuiau pe teritoriile sârbești – două familii în Belgrad, la care se adăugau încă trei familii și două persoane necăsătorite din Banja Luka. Deși Banja Luka nu a fost bombardată, superiorii noștri s-au temut că vor exista represii asupra americanilor și nu au dorit să-și asume vreun risc. Am avut la dispoziție doar câteva ore ca să împachetăm. Cu mare tristețe am luat atâtea lucruri câte încăpeau în mașină și am lăsat în urmă casa de care tocmai începusem să ne atașăm, fără să știm când sau dacă ne vom mai întoarce.

Din nou în misiune

Ne-am alăturat celorlalți misionari evacuați într-un hotel din Croația, unde, timp de o săptămână am plâns, ne-am rugat și am încercat să aflăm de la colegii și superiorii noștri unde altundeva am putea merge, căci destinația Banja Luka era de-acum exclusă. Doream foarte mult să revenim acolo într-o zi, așa că am decis că, pentru moment, cel mai bine era să mergem în altă parte a Bosniei, unde puteam continua studiul limbii. Deși Tuzla părea varianta cea mai tentantă, am considerat că vom fi mult prea presați să ne implicăm imediat în misiune, astfel că nu vom mai avea timp suficient să învățăm limba. În cele din urmă, am optat pentru Sarajevo. Mai exact, urma să ne stabilim în suburbia Iliza, care fusese locuită predominant de sârbi înainte de război și încă mai avea o populație majoritar sârbă.

Când am ajuns în Sarajevo, în jur de 1 aprilie 1999, eram complet nepregătiți pentru ceea ce am găsit acolo. Dacă Tuzla și Banja Luka suferiseră pagube minore în timpul războiului, Sarajevo fusese locul unde s-au dat